

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 26ης Ιουνίου 1997 *

Στην υπόθεση C-368/95,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Handelsgericht Wien προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH

και

Heinrich Bauer Verlag,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida και L. Sevón, προέδρους τμήματος, Κ. Ν. Κακούρη, P. J. G. Kartheyn, C. Gulmann, P. Jann, H. Ragnemalm, M. Wathelet (εισηγητή) και R. Schintgen, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: G. Tesaurο
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η εταιρία Heinrich Bauer Verlag, εκπροσωπούμενη από τον Michael Winischhofer, δικηγόρο Βιέννης,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Franz Cede, Botschafter στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Jan Devadder, διευθυντή διοικήσεως στη νομική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ernst Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, και τη Sabine Maass, Regierungsrätin z. A. στο ίδιο υπουργείο,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J.G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Luis Fernandes, διευθυντή της νομικής υπηρεσίας της γενικής διεύθυνσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Υπουργείου Εξωτερικών, Antonio Silva Ferreira, «Inspector Geral de Jogos» στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, και Angelo Cortesao Seica Neves, νομικό στη γενική διεύθυνση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Υπουργείου Εξωτερικών,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Claudia Schmidt, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Heinrich Bauer Verlag, εκπροσωπούμενης από τους Michael Winischhofer, Harald Koppehele, δικηγόρο Αμβούργου, και Torsten Stein, καθηγητή του πανεπιστημίου του Saarbrücken, της Αυστριακής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την Christine Stix-Hackl, Legationsrätin στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Bernd Klope, Oberregierungsrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον J. S. van den Oosterkamp, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Angelo Cortesao Seica Neves, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την Claudia Schmidt, κατά τη συνεδρίαση της 12ης Νοεμβρίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 1995, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Νοεμβρίου 1995, το Handelsgericht Wien υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 30 της ίδιας Συνθήκης.
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο αγωγής που άσκησε η Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags-und vertriebs GmbH, αυστριακή επιχείρηση εκδόσεως ημερησίων και περιοδικών εντύπων, κατά της Heinrich Bauer Verlag, εταιρίας εκδόσεως ημερησίων εφημερίδων που εδρεύει στη Γερμανία, με αίτημα να υποχρεωθεί η εναγόμενη να παύσει, εντός της αυστριακής επικρατείας, την πώληση εντύπων τα οποία παρέχουν στους αναγνώστες δυνατότητα συμμετοχής σε παιχνίδια με βραβεία, κατά παράβαση του Gesetz über unlauteren Wettbewerb του 1992 (αυστριακού νόμου περί του αθέμιτου ανταγωνισμού, στο εξής: UWG).

- 3 Η Heinrich Bauer Verlag εκδίδει στη Γερμανία το εβδομαδιαίο περιοδικό «Lau-
ga», το οποίο πωλείται επίσης στην Αυστρία. Το τεύχος της 22ας Φεβρουα-
ρίου 1995 περιείχε ένα σταυρόλεξο. Οι αναγνώστες μπορούσαν, αποστέλλο-
ντας τη σωστή λύση, να συμμετάσχουν σε λαχειοφόρο αγορά επαγόμενη την
απονομή δύο βραβείων, ύψους 500 γερμανικών μάρκων (DM) το καθένα. Το
ίδιο τεύχος περιείχε δύο ακόμη γρίφους, χάρη στους οποίους δύο από αυτούς
που θα έδιδαν τις σωστές απαντήσεις θα κέρδιζαν, κατόπιν κληρώσεως, βρα-
βεία ύψους 1 000 DM και 5 000 DM, αντιστοίχως. Τα τεύχη που ακολούθησαν
περιείχαν παρόμοια παιχνίδια. Σε κάθε τεύχος αναφερόταν ότι το τεύχος που
θα ακολουθούσε θα περιείχε νέους γρίφους.
- 4 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η πρακτική αυτή αντι-
βαίνει προς την αυστριακή νομοθεσία. Συγκεκριμένα, το άρθρο 9 a, παρά-
γραφος 1, σημείο 1, του UWG απαγορεύει εν γένει την προσφορά στους
καταναλωτές, άνευ ανταλλάγματος, δώρων που συνδέονται με την πώληση
αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Με τροποποιητικό νόμο του 1993 αποκλεί-
στηκε η δυνατότητα εφαρμογής στον τομέα του τύπου του άρθρου 9 a, παρά-
γραφος 2, σημείο 8, του UWG, το οποίο επιτρέπει, αντιθέτως, τους διαγωνι-
σμούς και τις λαχειοφόρους αγορές, εφόσον «η αξία κάθε δελτίου
συμμετοχής, η οποία απορρέει από τη σχέση της συνολικής αξίας των βρα-
βείων που πρόκειται να απονεμηθούν προς τον αριθμό των δελτίων συμμε-
τοχής που έχουν διανεμηθεί, δεν υπερβαίνει τα 5 αυστριακά σελίνια, η δε
συνολική αξία των βραβείων που πρόκειται να απονεμηθούν δεν υπερβαίνει
τα 300 000 αυστριακά σελίνια». Έκτοτε, η απαγόρευση για τους εκδότες
περιοδικών εντύπων να προσφέρουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα συμ-
μετοχής σε λαχειοφόρους αγορές ισχύει πλέον χωρίς εξαίρεση.
- 5 Δεδομένου ότι η γερμανική νομοθεσία περί του αθέμιτου ανταγωνισμού δεν
περιέχει παρόμοια διάταξη, το Handelsgericht Wien έκρινε ότι η απαγόρευση
πώλησεως των περιοδικών που απορρέει από τον UWG είναι ικανή να επη-
ρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Επομένως, ανέστειλε τη διαδικασία, προ-
κειμένου να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι δεν επιτρέπει την εφαρ-
μογή της νομοθεσίας του κράτους μέλους Α, η οποία απαγορεύει σε επιχεί-
ρηση εδρεύουσα στο κράτος μέλος Β να διαθέτει προς πώληση και εντός του
κράτους μέλους Α το περιοδικό έντυπο που εκδίδει στο κράτος μέλος Β, σε
περίπτωση που το έντυπο αυτό περιέχει γρίφους με βραβεία ή διαγωνισμούς
που οργανώνονται νομίμως στο κράτος μέλος Β;»

- 6 Καταρχάς, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 30 της Συνθήκης, οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών.
- 7 Κατά πάγια νομολογία, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό αποτελεί κάθε μέτρο ικανό να παρεμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974 στην υπόθεση 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5).
- 8 Επιβάλλεται επίσης να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία Cassis de Dijon (απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979 στην υπόθεση 120/78, Rewe-Zentral, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321), μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορευόμενα από το άρθρο 30, αποτελούν τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που δημιουργεί, ελλείψει εναρμονίσεως των νομοθεσιών, η επί των εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών όπου αυτά νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εφαρμογή κανόνων που αφορούν τους όρους στους οποίους πρέπει να ανταποκρίνονται τα εμπορεύματα αυτά (όπως αυτοί που αφορούν την ονομασία, τη μορφή, τις διαστάσεις, το βάρος, τη σύνθεση, την παρουσίαση, τη σήμανση, τη συσκευασία τους), ακόμη κι αν οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλα τα προϊόντα, εφόσον η εφαρμογή τους δεν δικαιολογείται από κάποιο στόχο γενικού συμφέροντος ικανό να υπερισχύσει των απαιτήσεων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1993 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-267/91 και C-268/91, Keck και Mithouard, Συλλογή 1993, σ. I-6097, σκέψη 15).
- 9 Αντιθέτως, η επί προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών εφαρμογή εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένες μεθόδους πώλησεως δεν είναι ικανή να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, κατά την έννοια της προαναφερθείσας νομολογίας Dassonville, εφόσον οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται σε όλους τους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους στο εθνικό έδαφος και εφόσον επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο νομικώς όσο και πραγματικώς, την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων και των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών (προαναφερθείσα απόφαση Keck και Mithouard, σκέψη 16).

- 10 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η επίμαχη απαγόρευση εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 30 της Συνθήκης. Κατά την άποψή της, η παροχή στους αναγνώστες ενός περιοδικού της δυνατότητας συμμετοχής σε παιχνίδια με βραβεία αποτελεί μια απλή μέθοδο προώθησης των πωλήσεων και, επομένως, συνιστά μέθοδο πωλήσεως, υπό την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως Keck και Mithouard.
- 11 Στην παρούσα υπόθεση επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία, ακόμη κι αν έχει ως αντικείμενο μια μέθοδο προώθησης των πωλήσεων, αφορά, εν προκειμένω, το ίδιο το περιεχόμενο των προϊόντων, καθόσον τα παιχνίδια στα οποία αναφέρεται αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του περιοδικού στο οποίο δημοσιεύονται. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η εφαρμογή της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας στα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υποθέσεως δεν μπορεί να αφορά μια μέθοδο πωλήσεως υπό την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως Keck και Mithouard.
- 12 Επιπλέον, η επίμαχη απαγόρευση, δεδομένου ότι υποχρεώνει τους εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη επιχειρηματίες να επιφέρουν τροποποιήσεις στο περιεχόμενο της εφημερίδας, δυσχεραίνει την πρόσβαση του οικείου προϊόντος στην αγορά του κράτους μέλους εισαγωγής και, συνακόλουθα, εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Επομένως, η εν λόγω νομοθεσία αποτελεί, καταρχήν, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.
- 13 Ωστόσο, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία σκοπεί στη διατήρηση της πολυφωνίας του Τύπου, πράγμα το οποίο μπορεί να αποτελεί επιτακτική ανάγκη, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.
- 14 Η εν λόγω κυβέρνηση και η Επιτροπή εκθέτουν, συναφώς, ότι λίγο μετά την θέση σε ισχύ στην Αυστρία του νόμου περί άρσεως των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στον τομέα του ανταγωνισμού, το 1992, ο οποίος ελευθέρωσε, μεταξύ άλλων, τη διοργάνωση των διαγωνισμών, οι εκδότες ημερησίων και περιοδικών εντύπων άρχισαν να επιδίδονται σε έντονο ανταγωνισμό, προσφέροντας ολοένα σημαντικότερα δώρα, ιδίως με τη μορφή δυνατοτήτων συμμετοχής σε παιχνίδια με βραβεία.

- 15 Ο Αυστριακός νομοθέτης, φοβούμενος ότι οι μικρές εκδοτικές επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν να αντέξουν αυτόν τον καταστρεπτικό ανταγωνισμό, απέκλεισε, το 1993, την εφαρμογή στον τομέα του τύπου του άρθρου 9 a, παράγραφος 2, σημείο 8, του UWG, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε στη σκέψη 4 της παρούσας αποφάσεως, επιτρέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τη διοργάνωση διαγωνισμών και λαχειοφόρων αγορών σχετικών με την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών.
- 16 Στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου, η Αυστριακή Κυβέρνηση είχε, μεταξύ άλλων, τονίσει ότι, λόγω της σχετικά χαμηλής τιμής πωλήσεως των περιοδικών εντύπων, ειδικότερα δε των ημερησίων εφημερίδων, και παρά τον περιορισμό των ποσών που προβλέπει το άρθρο 9 a, παράγραφος 2, σημείο 8, του UWG, υπάρχει ο κίνδυνος να αποδίδει ο καταναλωτής μεγαλύτερη σημασία στο ενδεχόμενο του κέρδους παρά στην ποιότητα του εντύπου (αιτιολογική έκθεση της κυβερνήσεως επί του σχεδίου νόμου, RV 365 Blg n° 18. GP)
- 17 Η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή υπογραμμίζουν επίσης ότι το επίπεδο συγκεντρώσεως του αυστριακού Τύπου είναι εξαιρετικά υψηλό. Η εν λόγω κυβέρνηση παρατηρεί ότι, στις αρχές της δεκαετίας του '90, το μερίδιο της αγοράς που κατείχε ο μεγαλύτερος όμιλος εκδοτικών επιχειρήσεων στην Αυστρία ανερχόταν σε 54,5 %, ενώ τα αντίστοιχα μερίδια στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γερμανία ανέρχονταν σε 34,7 % και σε 23,9 %, αντιστοίχως.
- 18 Επιβάλλεται να τονιστεί ότι η διατήρηση της πολυφωνίας του Τύπου μπορεί να αποτελεί επιτακτική ανάγκη δικαιολογούσα περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Συγκεκριμένα, η πολυφωνία αυτή συμβάλλει στη διασφάλιση της ελευθερίας εκφράσεως, η οποία προστατεύεται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων που διασφαλίζονται στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξεως (βλ. αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση C-353/89, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1991, σ. I-4069, σκέψη 30, και της 3ης Φεβρουαρίου 1993 στην υπόθεση C-148/91, Veronica Omroep Organisatie, Συλλογή 1993, σ. I-487, σκέψη 10).
- 19 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία (προαναφερθείσα απόφαση Cassis de Dijon-αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1990 στην υπόθεση C-238/89, Pall, Συλλογή 1990, σ. I-4827, σκέψη 12, και της 6ης Ιουλίου 1995 στην υπόθεση C-470/93,

Mars, Συλλογή 1995, σ. I-1923, σκέψη 15), οι επίμαχες εθνικές διατάξεις πρέπει να είναι ανάλογες προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και ο σκοπός αυτός πρέπει να μην μπορεί να επιτευχθεί με μέτρα που περιορίζουν λιγότερο το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

- 20 Βεβαίως, με την απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994 στην υπόθεση C-275/92, Schindler (Συλλογή 1994, σ. I-1039, σκέψη 61), η οποία αφορούσε τον τομέα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ιδιομορφίες που παρουσιάζουν οι λαχειοφόρες αγορές δικαιολογούν το να διαθέτουν οι εθνικές αρχές επαρκή εξουσία εκτιμήσεως για να καθορίζουν τους όρους που είναι απαραίτητοι για την προστασία των παικτών και, γενικότερα, ενόψει των κοινωνικών και πολιτιστικών ιδιομορφιών κάθε κράτους μέλους, την προστασία της κοινωνικής τάξεως, όσον αφορά τόσο τον τρόπο οργάνωσης των λαχειοφόρων αγορών και το μέγεθος των ποσών που παίζονται όσο και τη διάθεση των εξ αυτών κερδών. Έτσι, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι στις εθνικές αρχές εναπόκειται να κρίνουν όχι μόνο αν είναι αναγκαίος ο περιορισμός των δραστηριοτήτων των λαχειοφόρων αγορών, αλλά και αν είναι αναγκαία η απαγόρευσή τους, υπό την επιφύλαξη ότι οι περιορισμοί αυτοί δεν συνεπάγονται δυσμενείς διακρίσεις.
- 21 Ωστόσο, τα παιχνίδια που αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη δεν μπορούν να συγκριθούν με τις λαχειοφόρες αγορές των οποίων τα χαρακτηριστικά εξετάστηκαν με την προαναφερθείσα απόφαση Schindler.
- 22 Πράγματι, τα πραγματικά περιστατικά της εν λόγω υποθέσεως αφορούσαν αποκλειστικά, όπως ρητά τόνισε το Δικαστήριο, λαχειοφόρους αγορές που διοργανώνονταν σε μεγάλη κλίμακα, στην περίπτωση των οποίων η εξουσία εκτιμήσεως που αναγνωριζόταν στις εθνικές αρχές δικαιολογούνταν από τους υψηλούς κινδύνους τελέσεως εγκλημάτων και απατών που ενείχαν, ενόψει της σημασίας των ποσών που μπορούσαν να συγκεντρώνουν και των κερδών που μπορούσαν να προσφέρουν στους παίκτες (σκέψεις 50, 51 και 60).
- 23 Αντιθέτως, στην υπόθεση της κυρίας δίκης, ελλείπει αυτή η μέριμνα για την προστασία της κοινωνικής τάξεως. Καταρχάς, οι εν λόγω λαχειοφόρες αγορές οργανώνονται σε μικρή κλίμακα και επάγονται την απονομή βραβείων μικρότερης αξίας· επιπλέον, δεν συνιστούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, αλλά ένα μόνο από τα στοιχεία του περιεχομένου ενός περιοδικού· τέλος, η αυστριακή νομοθεσία απαγορεύει εντελώς τις λαχειοφόρες αγορές μόνο στον τομέα του Τύπου.

- 24 Επιπλέον, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι, όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται επιτακτικές ανάγκες για να δικαιολογήσει μια νομοθεσία η οποία μπορεί να παρακωλύσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, η δικαιολόγηση αυτή πρέπει επίσης να ερμηνεύεται με γνώμονα τις γενικές αρχές του δικαίου και, ιδίως, τα θεμελιώδη δικαιώματα (βλ. απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991 στην υπόθεση C-260/89, EPT, Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψη 43).
- 25 Μεταξύ των εν λόγω δικαιωμάτων συγκαταλέγεται η ελευθερία εκφράσεως, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (προαναφερθείσα απόφαση EPT, σκέψη 44).
- 26 Η απαγόρευση πωλήσεως εντύπων που παρέχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε παιχνίδια με βραβεία είναι ικανή να προσβάλλει την ελευθερία εκφράσεως. Ωστόσο, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι το άρθρο 10 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών επιτρέπει παρεκκλίσεις από την ελευθερία αυτή προκειμένου να διασφαλίζεται η διατήρηση της πολυφωνίας του Τύπου, καθόσον οι παρεκκλίσεις αυτές προβλέπονται από τον νόμο και είναι αναγκαίες σε μια δημοκρατική κοινωνία (βλ. απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 24ης Νοεμβρίου 1993, Informationsverein Lentia κ.λπ. κατά Αυστρίας, σειρά Α, αριθ. 276).
- 27 Επομένως, ενόψει των θεωρήσεων που προεκτέθηκαν στις σκέψεις 19 έως 26, επιβάλλεται να ερευνηθεί αν μια εθνική απαγόρευση, όπως η επίμαχη στη διαφορά της κυρίας δίκης, είναι ανάλογη προς τη διατήρηση της πολυφωνίας του Τύπου και αν ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί με μέτρα που περιορίζουν λιγότερο τόσο το ενδοκοινοτικό εμπόριο όσο και την ελευθερία εκφράσεως.
- 28 Προς τούτο επιβάλλεται να διαπιστωθεί, πρώτον, αν οι εφημερίδες που παρέχουν στους αναγνώστες, μέσω παιχνιδιών, γρίφων ή διαγωνισμών, τη δυνατότητα να κερδίσουν βραβεία ανταγωνίζονται τις μικρές επιχειρήσεις εκδόσεως ημερησίων και περιοδικών εντύπων, οι οποίες, καθ' υπόθεση, αδυνατούν να προσφέρουν παρόμοια βραβεία και τις οποίες σκοπεύει να προστατεύσει η επίδικη νομοθεσία και, δεύτερον, αν μια τέτοια προοπτική κέρδους αποτελεί κίνητρο αγοράς ικανό να προκαλέσει μεταστροφή της ζήτησεως.

- 29 Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, κατόπιν εξετάσεως της αυστριακής αγοράς του Τύπου.
- 30 Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει να φροντίσει να οριοθετήσει την αγορά του επίμαχου προϊόντος και να λάβει υπόψη τα μερίδια της αγοράς που κατέχει κάθε εκδότης ή όμιλος εκδοτικών επιχειρήσεων και την εξέλιξή τους.
- 31 Επιπλέον, βάσει όλων των στοιχείων που μπορούν να επηρεάσουν την απόφαση περί αγοράς, όπως είναι η ύπαρξη ή όχι διαφημίσεως στην πρώτη σελίδα, με την οποία υπογραμμίζεται η δυνατότητα των αναγνωστών να κερδίσουν βραβεία, το μέγεθος των πιθανοτήτων κέρδους, η αξία του βραβείου, η σύνδεση ή όχι του κέρδους με την επιτυχία σε δοκιμασία απαιτούσα ορισμένο βαθμό επινοητικότητας, επιδεξιότητας ή γνώσεων, το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει να εκτιμήσει επίσης τον βαθμό στον οποίο το οικείο προϊόν μπορεί να υποκατασταθεί, στα μάτια του καταναλωτή, στις ημερήσιες εφημερίδες οι οποίες δεν του προσφέρουν τη δυνατότητα να κερδίσει βραβεία.
- 32 Η Βελγική και η Ολλανδική Κυβέρνηση θεωρούν ότι ο Αυστριακός νομοθέτης θα μπορούσε να θεσπίσει μέτρα προσβάλλοντα λιγότερο την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων απ' ό,τι η άνευ ετέρου απαγόρευση πώλησεως των εφημερίδων που προσφέρουν στους αναγνώστες τη δυνατότητα να κερδίσουν βραβεία, όπως είναι η κάλυψη ή η αφαίρεση από την έκδοση που προορίζεται για την Αυστρία της σελίδας που περιέχει το παιχνίδι που επάγεται την απονομή δώρου ή, ακόμη, η ένδειξη ότι η δυνατότητα των αναγνωστών να κερδίσουν βραβεία δεν ισχύει για τους αναγνώστες που κατοικούν στην Αυστρία.
- 33 Από τη δικογραφία δεν προκύπτει, συναφώς, ότι η επίμαχη απαγόρευση εμποδίζει τη διάθεση στο εμπόριο των εφημερίδων οι οποίες έχουν λάβει ένα από τα μέτρα που προαναφέρθηκαν. Εάν, ωστόσο, ο εθνικός δικαστής διαπιστώσει ότι συντρέχει τέτοια περίπτωση, η απαγόρευση θα πρέπει να θεωρηθεί δυσανάλογη.
- 34 Επομένως, κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει την εφαρμογή της νομοθεσίας κράτους μέλους η οποία έχει ως αποτέλεσμα να απαγορεύει εντός του εδάφους του εν λόγω κράτους τη διάθεση προς πώληση, από επιχείρηση εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος, ενός περιοδικού εντύπου το οποίο εκδίδεται στο τελευταίο αυτό κράτος, εάν αυτό

περιέχει γρίφους με βραβεία ή διαγωνισμούς που νομίμως οργανώνονται στο τελευταίο αυτό κράτος, εφόσον η απαγόρευση αυτή είναι ανάλογη προς τον σκοπό της διατηρήσεως της πολυφωνίας του Τύπου και εφόσον ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, πρέπει, μεταξύ άλλων, να ανταγωνίζονται οι εφημερίδες οι οποίες παρέχουν στους αναγνώστες, μέσω παιχνιδιών, γρίφων ή διαγωνισμών, τη δυνατότητα να κερδίσουν βραβεία τις μικρές επιχειρήσεις εκδόσεως ημερησίων και περιοδικών εντύπων, οι οποίες, καθ' υπόθεση, αδυνατούν να προσφέρουν παρόμοια δώρα, ενώ επίσης μια τέτοια προοπτική κέρδους πρέπει να είναι ικανή να προκαλέσει μεταστροφή της ζητήσεως. Επιπλέον, η εθνική απαγόρευση δεν πρέπει να εμποδίζει τη διάθεση στο εμπόριο των εφημερίδων οι οποίες, μολονότι περιέχουν παιχνίδια, γρίφους ή διαγωνισμούς με βραβεία, δεν παρέχουν στους αναγνώστες που κατοικούν στο οικείο κράτος μέλος τη δυνατότητα να κερδίσουν βραβεία. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει, κατόπιν εξετάσεως της οικείας εθνικής αγοράς του Τύπου, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 35 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή, η Βελγική, η Γερμανική, η Ολλανδική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 1995 το Handelsgericht Wien, αποφαινεται:

Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει την εφαρμογή της νομοθεσίας κράτους μέλους η οποία έχει ως αποτέλεσμα να απαγο-

ρεύει εντός του εδάφους του εν λόγω κράτους τη διάθεση προς πώληση, από επιχείρηση εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος, ενός περιοδικού εντύπου το οποίο εκδίδεται στο τελευταίο αυτό κράτος, εάν αυτό περιέχει γρίφους με βραβεία ή διαγωνισμούς που νομίμως οργανώνονται στο τελευταίο αυτό κράτος, εφόσον η απαγόρευση αυτή είναι ανάλογη προς τον σκοπό της διατηρήσεως της πολυφωνίας του Τύπου και εφόσον ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, πρέπει, μεταξύ άλλων, να ανταγωνίζονται οι εφημερίδες οι οποίες παρέχουν στους αναγνώστες, μέσω παιχνιδιών, γρίφων ή διαγωνισμών, τη δυνατότητα να κερδίσουν βραβεία τις μικρές επιχειρήσεις εκδόσεως ημερησίων και περιοδικών εντύπων, οι οποίες, καθ' ύλην, αδυνατούν να προσφέρουν παρόμοια δώρα, ενώ επίσης μια τέτοια προοπτική κέρδους πρέπει να είναι ικανή να προκαλέσει μεταστροφή της ζήτησεως. Επιπλέον, η εθνική απαγόρευση δεν πρέπει να εμποδίζει τη διάθεση στο εμπόριο των εφημερίδων οι οποίες, μολονότι περιέχουν παιχνίδια, γρίφους ή διαγωνισμούς με βραβεία, δεν παρέχουν στους αναγνώστες που κατοικούν στο οικείο κράτος μέλος τη δυνατότητα να κερδίσουν βραβεία. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει, κατόπιν εξετάσεως της οικείας εθνικής αγοράς του Τύπου, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές.

Rodríguez Iglesias

Mancini

Moitinho de Almeida

Sevón

Κακούρης

Kapteyn

Gulmann

Jann

Ragnemalm

Wathelet

Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 26 Ιουνίου 1997.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias